

L'equivocació de Goya

Josep Maria Subirachs

L'admiració que Francisco de Goya tenia per Velázquez és ben palesa i crec que no hauria anat tan lluny amb la seva valentia pictòrica i expressiva, si abans no hagués existit la figura essencial de Velázquez, aquest pintor que, tot sigui dit de passada, anteposava com més tard va fer Picasso, el cognom matern Velázquez al de De Silva del pare.

En una ocasió Goya digué una frase reveladora: "Els meus mestres són Velázquez, Rembrandt i la naturalesa" i Goya demostrà molt especialment la simpatia que sentia pel pintor sevillà quan en retratar els membres de la casa reial en el quadre "La familia de Carlos IV" va voler fer, al meu entendre, una nova versió de "La familia de Felipe IV", més conegut amb el nom de "Las Meninas".

No és d'estranyar que aquest quadre, sens dubte l'obra mestra de Velázquez, impressionés Goya per la seva densitat pictòrica, la valentia de la seva factura, l'ambient assolit en l'escàs espai d'una cambra i, a més a més, perquè el tema que representa ha fet que aquesta pintura sigui única en tota la història de l'art.

És sabut que, quan ens trobem davant del quadre, el que contemplem és el que veiem el rei i la reina quan posaven com a models i que per això es veu el revers de la tela, Velázquez que ens mira fixament, els monarques reflectits en el mirall del fons i que podrien ser, en el cas que el mirall fos real, la nostra pròpia cara. També hi podem veure la infanta Margarita, les "Meninas" Maria Agustina Sarmiento i Isabel de Velasco, la nana Maria Bárbola, Nicolasito Portosanto amb un gos, Na Marcela de Ulloa i dos funcionaris que, arribats fortuïtament, s'entretenen tot mirant el que està fent el pintor.

Així doncs, en aquest quadre singular el que veiem no és, com en totes les altres pintures, la imatge que es té des del punt de vista del pintor, sinó la que s'obté des del punt de vista del model. Aquesta particular visió, que no es tornarà a repetir fins que en el

cinema s'utilitzi la càmera subjectiva, aconseguint que l'espectador entri a formar part de l'escena com a protagonista, no va ser entesa per Goya en la seva volguda evocació de l'obra de Velázquez.

En el seu quadre "La familia de Carlos IV", pintat 145 anys més tard, el pintor està exactament com a "Las Meninas" mirant cap a l'espectador, però la família reial, que està de cara i en actitud d'estar posant com a models, dona l'esquena al pintor i, per tant, és absurda la disposició dels personatges.

Goya era un artista directe, instintiu, segurament poc amant d'especulacions gaire cerebrals, i el joc barroc que les "Meninas" ens ofereix, fent que la seva contemplació ens introdueixi dins l'obra, no va ser compresa pel pintor aragonès.

Això no treu, naturalment, el que Francisco de Goya sigui un dels primers en l'extraordinària història de la pintura espanyola i la seva obra genial s'avanci cent anys a l'estil que, junt amb el surrealisme i l'abstracció, més han marcat el nostre segle: l'expressionisme.

Francisco de Goya (1746-1828). "La familia de Carlos IV" (Museo del Prado).

SUBIRACHS

els reis
o l'espectador →